

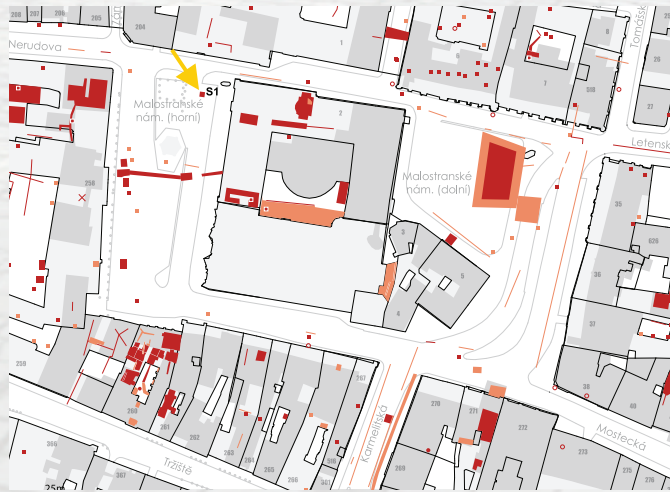

Budoucnost Malostranského náměstí

Magistrát hlavního města Prahy

PRA HA
PRA GUE
PRA GA
PRA G

Archeologické výzkumy na ploše Malostranského náměstí (červeně – měřič archeologické sondy, které nedosáhly až k horizontu raně středověkého osídlení. NPÚ ú.o.p. v Praze. | Archaeological research in the area of Malostranské Square (red). Light red – shallow archaeological probes that have not reached the horizon of early medieval settlement. NPÚ ú.o.p. (National Heritage Institute) Prague.

Památky skryté pod dlažbou

NEJNOVĚJŠÍ VÝZKUM HISTORICKÉHO PODZEMÍ NÁMĚSTÍ

Kromě viditelných památek se pod dlažbou náměstí nalézají i památky skryté, archeologické povahy. Pro jejich identifikaci a zhodnocení jsou takřka výlučným zdrojem informací archeologické výzkumy. Historické situace nalézající se pod dnešním povrchem lze chápat jako pomyslný základ či kořeny města. Tyto situace se skládají z řady činností člověka vzniklých historických konstrukcí, hlinitých uloženin, zahloubených objektů či hrobů. Uložení a výplně objektů obsahují velké množství nálezů movité povahy. Obecně na ně nelze nahlížet pouze jako na soubor památek, ale i jako na zdroj unikátních informací, potřebných pro poznání historie města v širokých souvislostech.

Na jaře roku 2018 proběhla první etapa zjišťovacího archeologického výzkumu na horním Malostranském náměstí, v jehož rámci byla provedena sonda označená jako S1.

Vrcholně středověká dlažba z opukových kamenů odkrytá v hloubce 2 m. Po této dlažbě se chodilo ve 14. století. Nad dlažbou západní a severní stěna sondy. © Jakub Hlavatý, NPÚ ú.o.p. v Praze, 2018 | High-medieval (14th century) marlite stone pavement uncovered at a depth of 2 m. The pavement was used in the 14th century. Above the pavement are the western and northern walls of the probe. © Jakub Hlavatý, NPÚ ú.o.p. in Prague, 2018

Archeologická dokumentace v sondě S1 na horním Malostranském náměstí. Foto Jan Havrda, NPÚ ú.o.p. v Praze, 2018. Archaeological documentation in probe S1 in upper Malostranské Square. Photo Jan Havrda, NPÚ ú.o.p. in Prague, 2018

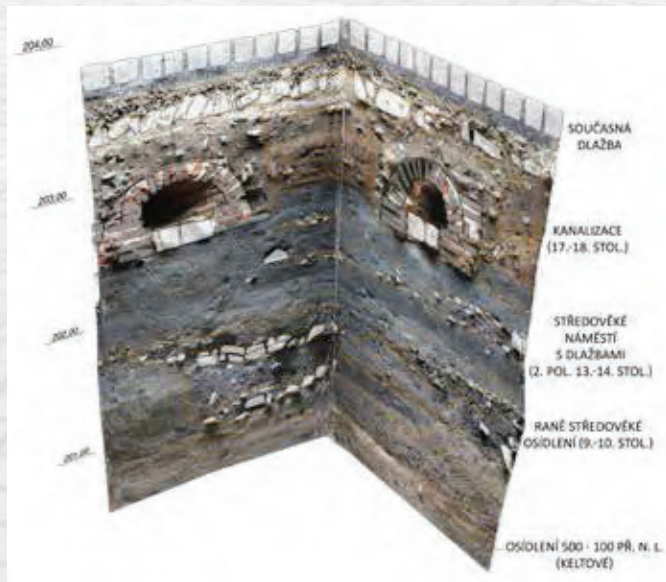
Relics hidden beneath the cobblestones

LATEST RESEARCH OF THE HISTORICAL UNDERGROUND OF THE SQUARE

Besides the visible historical monuments, there are also relics of archaeological nature hidden underneath the paving of the square. Archaeological excavations are practically the only source of information as concerns the relics' identification and evaluation. The historical sites lying under today's surface can be perceived as the notional foundation or roots of the city. These sites consist of a series of historical constructions built by men, clay deposits, recessed objects and graves. Both the deposits and the structure fillings contain large amounts of finds of movable character. Generally, they cannot be viewed as only a set of relics, but also as a source of unique information needed to discover the history of the city in a broader context.

In the spring of 2018, the first stage of the archaeological survey was carried out in the upper Malostranské Square with a probe entitled S1. Almost immediately after the removal of the present cobblestones, exceptionally well preserved medieval terrain sites were discovered.

Východní a jižní stěna sondy S1, upravený fotomodel řezů zkoumaným souvrstvím s vyznačením základních sídlištních situací. © Jan Havrda a Jakub Hlavatý, NPÚ ú.o.p. v Praze, 2018. | The eastern and southern walls of the S1 probe – a modified photo-model of the investigated sites, indicating basic housing sites. NPÚ ú.o.p. (National Heritage Institute) Prague 2018.

Takřka ihned po odstranění současné dlažby byla odkryta výjimečně dobře dochované partie středověkých terénních situací. Doklady o užívání prostoru v raném novověku a středověku se zde nalézají necelých 40 cm pod vozovkou.

Novověk – zaniklá infrastruktura veřejného prostranství

Pod nejmladší dochovanou historickou dlažbou patrně z doby renesance byl objeven dřevěný vodovod z vrtaných borovicových klád, spojovaných železnými spojkami. Vedle vodovodu se nacházel stejně orientovaný cihlový kanál. Oba tyto prvky souvisely se zaniklou kašnou, která stála v 18. století, patrně i dříve, v severní části horního Malostranského náměstí, severně od trojičního sloupu. Kašna, vyznačená i na nejstarších plánech Prahy, byla krátce před rokem 1814 odstraněna. Je známo, že nejstarší malostranské vodovody byly budovány již v průběhu 16. století.

Vrcholný středověk – náměstí královského města

Archeologické doklady o vrcholně středověkém provozu na náměstí se nalézají nehluboko pod současným povrchem. Místy bylo v sondě

Zlomek ze zdobené keramické nádoby z 5. stol. př. n. l., podkova ztracená na středověkém veřejném prostranství a raně středověké keramické přesleny. Foto Martin Kalíšek, NPÚ ú.o.p. v Praze, 2018 | A piece of decorated ceramic pottery from the 5th century BC, the horseshoe lost in the medieval public space and an early medieval ceramic spindle whorl. Photo Martin Kalíšek, NPÚ ú.o.p. in Prague, 2018.

Evidence of the spatial utilisation in the Early Modern Times and in the Middle Ages may be found less than 40 cm beneath the street surface.

Modern Times – extinct infrastructure of public area

Under the youngest extant historical pavement, probably from the Renaissance era, a wooden water pipe made of drilled pine logs connected with iron joints was discovered. Along the water conduit there was an equally oriented brick channel. Both these elements related to the extinct fountain that stood in the 18th century and probably even earlier in the northern part of the upper Malostranské Square, north of the Holy Trinity Column. The fountain, which was already featured in the oldest Prague plans, was removed shortly before 1814. It is known that the oldest water pipelines in the Lesser Town were built as far back as during the 16th century.

High Middle Ages – square of the royal city

Archaeological evidence of the high-medieval traffic in the square is found close under the current surface. There were up to five stony layers uncovered by the S1 probe. These included both the pavements

S1 odkryto až pět kamenitých vrstev. Jednalo se jak o skládané dlažby, tak o kamenný posyp, kterým byl zpevněn místní terén. Mezi dlažbami a posypy se nalézaly polohy tmavé hlíny s příměsí rozložených organických látek, které vznikly provozem na středověkém prostranství a vytvořily 1,5 m vysoké souvrství. Obsahovaly zlomky keramiky, zvířecí kosti, úlomky dřev a ojediněle i hřebíky, podkovy a odřezky kůží. Dlažby a nálezy na nich vypovídají o životě na náměstí ve vrcholném středověku, v době po založení Malé Strany (1257) jako vrcholně středověkého královského města s nově vyměřenými parcelami, sítí ulic a centrálním veřejným prostranstvím.

Raný středověk – opevněné podhradí

V době, kdy se pod Pražským hradem nalézalo mohutně opevněné podhradí, byl prostor pozdějšího náměstí intenzivně osídlen. V sondě S1 byly odkryty různé zahloubené objekty, ohniště, vrstvičky uhlíků a další doklady působení člověka v 9. až 10. století. Kromě zlomků nádob v nich byly nalezeny i kulovité keramické přesleny (setrvačnický dřevěných vřeten) – pozůstatek po takové běžné činnosti jako bylo tkaní látek.

Pravěk

Pravěké osídlení dokládají v sondě S1 nálezy desítek drobných zlomků silně omlété pravěké keramiky. Fragments nádob byly transportovány z vyšších poloh směrem k úpatí hradčanského ostrohu při geologických svahových pohybech nezpevněných uloženin. Tyto nálezy jsou zařaditelné do širokého intervalu pozdní doba kamenná (eneolit) až doba římská, tj. 4500 př. n. l. – 200 n. l. s tím, že pouze několik zlomků bylo možné přiřadit přesněji, a to do období latěnu. V jednom případě – u vrstvy s výrazným podílem rozloženého dřeva v hloubce více než tři metry – proběhl transport pouze na malou vzdálenost. Pozůstatky případných domů z doby laténské, tj. období, kdy zde žili Keltové (500–100 let př. n. l.), je proto možné hledat ve vyšších polohách hradčanského svahu nedaleko od zkoumané sondy.

Jan Havrda

and gravel strengthening the local terrain. Between the pavements and the crushed stone were masses of dark soil with an admixture of decomposed organic substances formed as a result of the traffic in the medieval area, creating a 1.5 m high geological formation. They contained fragments of ceramics, animal bones, wood chips and, less frequently, nails, horseshoes, and leather residues. The pavements and the finds on them provide evidence of life in the square in the High Middle Ages, in the era after the foundation of the Lesser Town (1257) as a high-medieval royal town with new plot acreage, a street network and a central public space.

Early Middle Ages – fortified settlement around the castle

In the times when there was a massively fortified settlement beneath the Prague Castle, the area of the later square was intensely populated. The S1 probe revealed various buried objects, fireplaces, carbon layers, and other evidence of human activity in the 9th through to 10th centuries. In addition to the fragments of the pots, there were also spherical ceramic whorls (flywheels of wooden spindles) – a remnant of such a common activity as weaving.

Prehistory

Prehistoric settlement was documented by dozens of small fragments of strongly worn-away prehistoric ceramics in the S1 probe. The fragments of vessels were transported from higher positions towards the foot of the Hradčany promontory during geological slope movements of unconsolidated deposits. These finds can be classified into a wide interval between the late Stone Age (Eneolithic) and the Roman period, i.e. 4500–200 BC, with only a few fragments attributable more accurately to the La Tène era. In one case – concerning a layer with a significant portion of decomposed wood at a depth of over three metres – the transport took place only over a short distance. The remains of the houses of the La Tène period, i.e. the times when the place was inhabited by Celts (500–100 BC), may be searched at higher positions of the Hradčany slope, not far from the investigated probe.

Jan Havrda